

Рецензія

**доктора наук з державного управління, доктора економічних наук,
професора, проректор з науково-педагогічної роботи та інноваційного
розвитку Державного університету «Житомирська політехніка»**

Грицишена Дмитрія Олександровича

на дисертаційну роботу Іськіва Івана Ярославовича на тему «Державна політика у сфері забезпечення національної безпеки України» представлену на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

Актуальність теми дослідження. Дисертаційне дослідження зосереджується на проблемі науковому обґрунтуванню теоретичних і методичних положень та розроблення рекомендацій щодо формування державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України.

В рамках дослідження визначаються конкретні завдання, які допомагають глибше зрозуміти основи сучасної державної політики у сфері забезпечення національної безпеки, включаючи аналіз існуючих теоретичних та практичних проблем та можливості їх вирішення, особливо в умовах негативного впливу сучасних загроз.

Формування сучасної державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України є надзвичайно актуальною на тлі воєнного стану в країні та військової агресії з боку російської федерації. Ця ситуація вимагає від України вирішення нових викликів у сферах оборони, внутрішньої безпеки, інформаційної війни та економічної стабільності, що робить дослідження та аналіз державної політики в цих областях критично важливими для протидії зовнішнім загрозам і підтримки суверенітету країни.

Науковий аналіз у цьому напрямку є ключовим для оцінки ефективності існуючих механізмів національної безпеки та розробки нових стратегій, особливо в умовах воєнного стану, коли потрібна адаптація до швидко змінюваних обставин. Такий підхід може сприяти розробці ефективних відповідей на виклики, забезпечуючи громадянські права, стабільність інфраструктури та економічний розвиток країни.

Безсумнівно, вибір цієї теми І.Я. Іськівом є дуже важливим та актуальним.

Слід прийняти до уваги, що дисертаційне дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідних робіт Державного університету «Житомирська політехніка» за темами: «Забезпечення економічної безпеки територіальних виробничих комплексів» (державна реєстрація № 0120U103443), «Інноваційні механізми публічного управління та адміністрування» (державна реєстрація № 0121U111051). У межах цих тем дисертантом обґрунтовано методологічні положення щодо державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Надійність і обґрунтованість результатів дослідження підкріплюється аналізом великої кількості наукових робіт, пов'язаних з тематикою, а також застосуванням всебічного набору наукових методологій. Крім того, результати були перевірені через їхнє представлення на наукових конференціях та публікації у фахових наукових журналах.

Структура дисертації включає анотації англійською та українською мовами, вступ, три основні розділи, висновки, список використаних джерел, а також додатки. Загальна кількість сторінок дослідження становить 215. До складу роботи входять 49 таблиць, 58 ілюстрацій, з яких 6 займають цілі сторінки, 8 додатків на 15 сторінках та обширний список літератури з 242 назвами на 22 сторінках. Основний текст дисертації займає 178 сторінок.

Дисертація пропонує вирішення конкретного наукового завдання, яке полягає в отриманні нових науково обґрунтованих результатів у галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» щодо формування сучасної державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України.

У дисертаційній роботі доведено, що підвищення ефективності державної політики забезпечення національної безпеки варто розглядати в розрізі її основних складових, які уможливають досягнення основних цілей. Обґрунтовано, що процес підвищення ефективності державної політики забезпечення національної безпеки є складним та комплексним, що в результаті може стати перешкоджаючим чинником для його подальшої успішної реалізації.

Загалом, дисертація демонструє високий рівень виваженості та підтвердження наукових тез. Основні значущі та практично важливі відкриття, досягнуті автором, представлені у висновках і наочно відображені в його опублікованих роботах.

У першому розділі «Теоретичні положення державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України» автором обґрунтовано теоретичні засади державної політики в розрізі основних складових забезпечення

національної безпеки, які характеризуються врахуванням визначених складових (економічна, військова, інформаційна, енергетична, соціальна, зовнішньополітична, внутрішньополітична, екологічна, науково-технологічна), що уможлиблює визначення сутнісного розуміння державної політики за кожною із представлених в загальній системі забезпечення національної безпеки

У другому розділі «Аналіз державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України» здобував доводити, що в умовах динамічності зовнішнього середовища, важливе місце займає формування належного інформаційно-аналітичного підґрунтя активності суб'єктів національної безпеки України, яке буде базуватися на своєчасній та актуальній інформації й даних. Аргументовано, що інформаційно-аналітичне підґрунтя активності суб'єктів національної безпеки України становить процес формування захищеної системи надходження даних, проведення постійного моніторингу змін і створення безпекового кіберсередовища. Автором обґрунтовано технологію формування інформаційно-аналітичних підвалин активності суб'єктів національної безпеки України, що виокремлює специфіку інформаційних ресурсів в умовах динамічності змін, які склалися в середовищі з урахуванням трансформаційних чинників впливу на саму роль і призначення інформації в розрізі задоволення ключових інформаційних потреб для активних дій основних суб'єктів національної безпеки України.

У третьому розділі «Шляхи удосконалення державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України» автором з'ясовано, що кожна складова забезпечення національної безпеки України унікальна і їй притаманні свої характерні особливості, які враховуються під час реалізації державної політики. Також кожній складовій характерні й свої загрози, що мають негативний вплив. Відповідно до того, який саме негативний вплив привносять ті чи інші загрози, варто обирати й певний тип стратегії щодо реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки. Автор розробив науково-практичний підхід до визначення напрямів розвитку державної політики у сфері забезпечення національної безпеки, який, порівняно із відомими, передбачає застосування сучасного методу для встановлення вибору певного типу пристосування цієї політики із врахуванням сучасних загроз та динамічності зовнішнього середовища в руслі активних дій або використання стриманих заходів і ресурсів.

Обґрунтованість наукових висновків, теорій та рекомендацій у цій дисертації забезпечена завдяки створенню ефективної структурно-логічної моделі дослідження. У ній кожен наступний розділ логічно впливає з попереднього, розширюючи та поглиблюючи аналіз, а також завдяки вдалому

вирішенню автором ряду визначених наукових завдань, що сприяло досягненню цілей дослідження.

Висновки, наведені в різних розділах та загальні висновки дисертації, підтверджені адекватними доказами і аргументами, а пропоновані рекомендації мають важливе практичне значення. Оформлення дисертації відповідає встановленим академічним стандартам.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів.

Здобувачем в рамках дослідження отримано нові науково обґрунтовані результати, які вирішують конкретне наукове завдання – розроблено практичні рекомендації щодо удосконалення та формування державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України.

Безперечною новизною роботи є те, що автором розвинуто:

– теоретичні засади державної політики в розрізі основних складових забезпечення національної безпеки, які, попри усталені, із врахуванням визначених складових (економічна, військова, інформаційна, енергетична, соціальна, зовнішньополітична, внутрішньополітична, екологічна, науково-технологічна), уможлиблює визначення сутнісного розуміння державної політики за кожною із представлених у загальній системі забезпечення національної;

– модель системи державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України, що відрізняється від діючого використання формування блоків досягнення ключових процесів із врахуванням визначених параметрів загальної Стратегії, що формує інформаційне підґрунтя для прийняття рішень стратегічного характеру уможливлення стійкості реалізації цього виду політики.

При цьому, було також, удосконалено:

– технологію формування інформаційно-аналітичного підґрунтя активності суб'єктів національної безпеки України, яка, порівняно із відомими, виокремлює специфіку інформаційних ресурсів в умовах динамічності змін, що склалися в середовищі з урахуванням трансформаційних чинників впливу на роль і призначення інформації в розрізі задоволення ключових інформаційних потреб для активних дій основних суб'єктів національної безпеки України;

– механізм протидії основним загрозам державній політиці у сфері забезпечення національної безпеки України, який, на відміну від відомих, передбачає встановлення та впорядкування негативного впливу загроз у розрізі основних складових національної безпеки з рівневим групуванням із відповідними заходами протидії стратегічного, тактичного й оперативного характеру дії;

– науково-практичний підхід до визначення напрямів розвитку державної політики у сфері забезпечення національної безпеки, який, порівняно з

відомими, передбачає застосування сучасного методу для встановлення вибору певного типу пристосування цієї політики з урахуванням сучасних загроз та динамічності зовнішнього середовища в руслі активних дій або використовувати стримані заходи й ресурси;

– методичний підхід до функціонування державної політики у сфері забезпечення національної безпеки, який вирізняється від інших тим, що через застосування сучасної технології функціонального моделювання і графічного опису процесів, визначає послідовність етапів для підвищення ефективності політики держави в розрізі основних складових національної безпеки з відповідною деталізацією кожного процесу зі забезпеченням гнучкості для її основних суб'єктів.

Наявність надійних наукових результатів, отриманих автором, не підлягає сумнівам, адже вони ясно відображають суть та цілі дослідження. Це було досягнуто через організоване використання набору пов'язаних між собою методів дослідження. Результати, представлені дисертантом, надзвичайно переконливі та чітко викладені у висновках до кожного розділу і в загальних висновках, що відповідають основним аспектам проведеного дослідження та визначеної мети.

Повнота викладу результатів дисертації в опублікованих працях. Дисертаційна робота є самостійно виконаною науковою працею, в якій викладено авторський підхід розроблення рекомендацій щодо формування державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України.

За темою дисертації опубліковано 12 наукових праць: 6 публікацій – у наукових фахових виданнях України та 6 тез доповідей за результатами участі у міжнародних науково-практичних конференціях.

Значення роботи для науки, практики та суспільства. Теоретичні висновки та практичні рекомендації, представлені в дисертації, мають на меті вдосконалення процесу розробки державної політики, зокрема в контексті підвищення національної безпеки України. Ці рекомендації можуть бути корисними для органів виконавчої влади на центральному та місцевому рівнях, органів місцевого самоврядування, їх асоціацій, а також для громадських організацій, які відіграють роль у публічному управлінні в сфері забезпечення національної безпеки країни.

Результати наукових розробок застосовуються в освітньому процесі при вивченні дисциплін «Публічне управління та адміністрування», «Публічна політика», «Національна безпека», «Правоохоронна діяльність», та ін., в Чорноморському національному університеті імені Петра Могили (довідка № 18 04/31-146 від 19.12.23р.) та в Державному університеті «Житомирська політехніка» (довідка № 44-01.00/1555 від 04.12.23р.) при підготовці фахівців за

освітньо-кваліфікаційними рівнями «бакалавр» та «магістр».

Оцінка змісту дисертації, її завершеності та відповідності встановленим вимогам. Огляд дисертації, анотації та висновків дає підстави стверджувати, що наукова робота І.Я. Іськіва є завершеною. Вона відповідає всім критеріям, включаючи актуальність, новизну, обґрунтованість, достовірність, наукову та практичну значимість результатів, а також їх детальне викладення у опублікованих наукових роботах. Дисертація відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (із змінами).

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Враховуючи значні нові наукові результати та практичні рекомендації, представлені у дисертації, вважаємо за доцільне привернути увагу автора дисертації, а також членів спеціалізованої вченої ради до деяких дискусійних аспектів, які були виявлені у дослідженні:

1. У другому розділі на рис 2.1. (стр.76) автор подає структуру основних суб'єктів реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України. Проте, на нашу думку, слід було б в рамках даного рисунку охарактеризувати задачі кожного із представлених суб'єктів.

2. У другому розділі рис.2.23. (стр.110), роботи автором активно демонструється особливості у формування інформаційно-аналітичного підґрунтя активності суб'єктів національної безпеки України, проте не чітко визначено який взаємозв'язок при цьому є між зовнішньою й внутрішньою інформаціями.

3. У третьому розділі п. 3.1 таб.3.14 (стр.138), автором розділено заходи протидії загроз на стратегічні, тактичні й оперативні, проте, не чітко охарактеризовано значення кожної із груп.

4. У підрозділі 3.2 таб.3.16 (стр.142), автором прийнято рішення згрупувати виділені загрози в розрізі різних складових національної безпеки України. На нашу думку, слід було більш детально пояснити таке рішення.

5. На рис.3.16 (стр.160), подана контекстна діаграма за обраною процедурою моделювання, про те, ряд її додаткових елементів не були розкриті в повному обсязі.

Проте, наведені дискусійні положення, уточнення та рекомендації суттєво не впливають на наукову та практичну цінність дисертаційного дослідження.

Загальний висновок та оцінка дисертації. Наукова робота Івана Ярославовича Іськіва є самостійним та всебічним дослідженням, яке вирізняється унікальними науковими підходами та надає значний вклад у

теоретичну та практичну сфери. Тезиси, висновки та рекомендації, що пропонуються до захисту, демонструють надійність, а наукова новизна, заявлена в роботі, ретельно розкрита та добре обґрунтована. Виконане дослідження має високий рівень і орієнтоване на практичне застосування, що свідчить про наукову зрілість автора та його здатність застосовувати методологію наукових досліджень. Наукові праці, опубліковані на тему дисертації, ефективно і всебічно відтворюють ключові елементи, висновки та рекомендації, що впливають з дослідження автора.

Актуальність обраної теми дослідження, належний науково-теоретичний рівень, аргументованість і достовірність отриманих висновків та рекомендацій, ступінь наукової новизни, теоретична та практична значущість, стиль викладення матеріалу та оформлення рукопису дають підстави зробити висновок, що дисертаційна робота на тему «Державна політика у сфері забезпечення національної безпеки України» за своїм змістом, науковою новизною і прикладною цінністю відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженими Наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки від 31.05.2019 р. № 759), а її автор, Іськів Іван Ярославович, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Рецензент -

**проректор з науково-педагогічної роботи
та інноваційного розвитку**

Державного університету «Житомирська політехніка»,

доктор наук з державного управління,

доктор економічних наук, професор

Дмитрій ГРИЦИШЕН

